

Anmeldelser – om spiseforstyrrelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Tverrfaglig om spiseforstyrrelser og kjønn

Birgitta Meurling, red
Varför flickor?

Ideal, självbilder och ätstörningar. 167 s.
Lund: Studentlitteratur, 2003. Pris SEK 187
ISBN 91-44-03053-3

Dette er resultatet av et tverrfaglig nettverkssamarbeid mellom forskere innen etnologi, historie, medisin, sykepleie, idéhistorie og sosiologi. Deres felles utgangspunkt er at de er opptatt av kropp og disiplinering

i relasjon til kjønn. Det er kapitler om anorektikers selvbiografiske skildringer, om helseidealer i Sverige rundt forrige århundreskifte, om vår tids moralske korstog mot fedme, om å være kvinne på den mannlige idrettsarenaen, om anoreksiens historiografi og om hvorfor kvinner hyppigere enn menn rammes av anoreksi. En rekke av artiklene tar for seg hvordan ulike idealer former selvbylde og kroppsoppfatning og i forlengelsen av dette også kroppen selv. Det dreier seg om kvalitative studier med vekt på hvordan tekst og diskurs skaper og selv er et uttrykk for forestillinger om kjønn og kropp.

For forfatterne er kjønnsaspektet et felles utgangspunkt, og unge kvinners livsvilkår og helse står sentralt. Men bare tre av bokens sju artikler tar for seg temaet kvinner og spiseforstyrrelser direkte, og bare én av dem forsøker å besvare spørsmålet i tittelen. Det beste bidraget i samlingen hva kjønnspektivet angår, er Marie Sundbergs artikkel om å bli kvinne på den mannlige idrettsarenaen. Hun går gjennom mønsterplaner for gymnastikkundervisningen fra 1950-årene og fremover og viser hvordan utviklingen frem mot felles undervisning ikke bare har vært bra for likestillingen. Det som favoriseres i dag er nemlig øvelser der eksplosiv kraft og styrke er viktig. Tradisjonelle maskuline verdier kommer dermed i brennpunktet, og de kolliderer ofte med de idealer jentene møter utenfor gymsalen.

Tverrfaglighet er svært vanskelig. Ofte er de teoretiske innfallsvinklene så forskjellige at de enkelte deltakerne ikke synes å snakke samme språk. Det er ikke noe problem

i denne essaysamlingen; essayene utfyller hverandre fint. Men boken lider under tverrfaglighetens andre hovedproblem: Den tematiske spredningen er så stor at det spørs om man i det hele tatt kan si at artiklene behandler samme problemstilling. Og det er synd i en bok med mange gode enkeltkapitler.

Anne Kveim Lie

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Matnyttig om veiledning

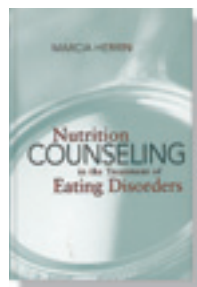
Marcia Herrin

Nutrition counselling in the treatment of eating disorders

284 s. New York: Brunner-Routledge, 2003.

Pris USD 35

ISBN 1-58391-031-X

Ernæringsmessig rehabilitering er en forutsetning for å lykkes med behandling av pasienter med spiseforstyrrelser. For å få gjennomslag må behandleren være trygg på sin egen kunnskap når hun eller han skal stille

spørsmål ved pasientenes matvaner og oppfatninger, tilby dem veiledning og utfordre dem til forandring. Mange føler seg på gyngende grunn når de konfronteres med en pasient med spiseforstyrrelse. De utfordrer ikke bare vår kunnskap om ernæring, men også om medisin, atferd og psyke.

Marcia Herrin henvender seg til alle yrkesgrupper som tilbyr veiledning, intervensjon, overvåking og undervisning om mat og vekt til personer med spiseforstyrrelse i en poliklinisk situasjon. Hun har solid personlig og faglig bakgrunn og har skrevet en grundig og velfundert brukervennlig bok, med stadige referanser til relevant litteratur og forskning.

Det er tre hoveddeler. Den første tar for seg både grunnleggende veiledningsteknikker og psykoterapeutiske, kognitive og psykoedukative teknikker. Andre del omhandler planlegging og håndtering av mat og måltider og gir innføring i enkle ernæringsprinsipper, og i tredje del gis det råd om hvordan man intervenerer i forhold til vekt, overspising, renselse og fysisk aktivitet.

Til sist er det et nyttig supplement med tabeller, beregningsnøkler, diagnostiske kriterier, symptomoversikter, handlingsplaner, kostplaner og maler for skriftlig pasientinformasjon. Selv om ikke alt her er etter norsk oppskrift, følges de samme faglige prinsipper, så stoffet kan godt tilpasses norske forhold.

I denne boken kan så vel leger som psykologer, psykoterapeuter, helsesøstre og ernæringsfysiologer finne konkrete behandlingsstrategier og nyttig informasjon egnet til å korrigere vrangforestillinger og uønsket atferd hos personer med spiseforstyrrelser.

Berit Falk Dracup

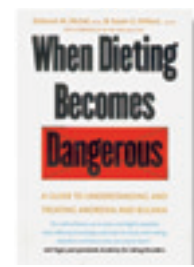
Spesialenhet for spiseforstyrrelser
Haukeland Universitetssykehus

Hvordan gi nødvendig hjelp

Deborah M. Michel, Susan G. Willard, red

When dieting becomes dangerous

A guide to understanding and treating anorexia and bulimia. 154 s. London: Yale University Press, 2003. Pris USD 14
ISBN 0-300-09233-4

Hovedtittelen kan gi en indikasjon om at diett og slanking er hovedtema, men slik er det ikke. Undertittelen er bedre. Forfatterens intensjon er å gi informasjon om spiseforstyrrelser til dem som er rammet og til

dem som vil hjelpe dem, dvs. ulike profesjoner av helsepersonell, innbefattet ernæringsfysiologer og tannleger, samt familie, venner og skole.

Boken har brukervennlige og spørsmålsformulerte overskrifter på kapitlene, og språket er enkelt og lett å forstå. Det er en paperback, med enkel layout. Det er ingen illustrasjoner eller tabeller, men informative og gode tekstbøker.

Fysiske og psykologiske symptomer på spiseforstyrrelser er grundig og dekkende beskrevet, likeledes den biopsykososiale modell som forklaring på utviklingen fra problem til sykdom. Det legges vekt på nødvendigheten av tverrfaglig samarbeid – helt i tråd med internasjonal tenkning omkring behandlingen av spiseforstyrrelser. Menn og spiseforstyrrelser er tatt opp i et eget kapittel.

Forfatterne presenterer konkrete spørsmål som kan stilles til pasienten i en diagnostiseringsfase, og spørsmål som kan stilles under behandlingen. Dette kan bli dirigerende, som tatt ut av en manual, med de fordeler og ulemper det har. Hvis man sammenlikner med de to mest brukte norske publikasjonene, som er i kategorien retningslinjer og håndbøker, er Statens helsetilsyns *Retningslinjer for behandling i spesialisthelsetjenesten av alvorlige spiseforstyrrelser* mer omfattende og går mer i dybden (1). Eksempelvis gjelder dette presentasjonen av somatiske standardprøver og spesialprøver.

Michel & Willard har samme målgruppe som *Sterk/svak*, en utmerket norsk håndbok om spiseforstyrrelser (2), og kan med fordel leses i forkant av denne. Det vil være mest å hente for leger som ikke har så mye erfaring med spiseforstyrrelser. Boken er rimelig i innkjøp og gir en faglig godt fundamentert innføring, men en stor innvending er det at det ikke er litteraturhenvisninger inne i teksten. Hvert kapittel har uavhengige referanser i etterkant. Dette gjør det vanskelig for leseren å bruke den som springbrett for videre fordypning.

Kari-Brith Thune-Larsen

Regional avdeling for spiseforstyrrelser
Ullevål universitetssykehus

Litteratur

1. Statens helsetilsyn. Alvorlige spiseforstyrrelser. Retningslinjer for behandling i spesialisthelsetjenesten. Utredningsserie 7–2000. Oslo: Statens helsetilsyn, 2000.
2. Skårderud F. *Sterk/svak*. Håndboken om spiseforstyrrelser. Oslo: Aschehoug, 2000.

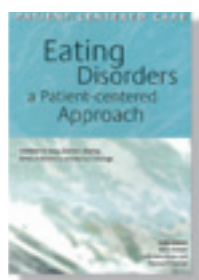
God innføring om spiseforstyrrelser

Kathleen M. Berg, Dermot J. Hurley, James A. McSherry, Nancy E. Strange, Ian McWhinney, red

Eating disorders:

A patient-centered approach

198 s. Oxon: Radcliffe Medical Press, 2002.
Pris GBP 25
ISBN 1-85775-922-2

Forfatterne representerer fagområdene klinisk psykologi, klinisk sosialt arbeid, allmenntilleggsmedisin og ernæringsfysiologi. Dette er en bred innføring i situasjonen til personer med spiseforstyrrelser og i behandlingen av dem,

og boken henvender seg til alle fagpersoner som møter problemet i sitt arbeid. Den inneholder en mengde kasuistikker.

Tilnærmingen er såkalt pasientrettet: hele personen er i fokus. Først gir forfatterne en

beskrivende psykiatrisk fremstilling av spiseforstyrrelsene, deretter redegjør de for sin multidimensjonelle modell, som omfatter kulturell kontekst, individuelle predisposisjoner, traumatiske erfaringer og familiesamspill.

I en beskrivelse av fysiske og psykiatriske kartleggingsmetoder presenteres blant annet et nytt screeninginstrument med fem spørsmål som kan gi en rask avklaring av om det foreligger en spiseforstyrrelse.

Man har søkt å lage enkle og ikke-truende spørsmål, for eksempel: «Tror du selv at du er tykk når andre sier du er for tynn?» Deretter, i pakt med bokens pasientrettede tankegang, forteller en 36 år gammel kvinne en engasjerende historie om sitt liv med spiseforstyrrelse.

I behandlingsmodellen legges det vekt på pasient-kliniker-forholdet og den terapeutiske alliansen. Det beskrives hvordan tillit og allianse kan oppnås både av psykoterapeuten, av den legen og av ernæringsfysiologen.

Forfatterne anbefaler en integrert modell for psykoterapi, som omfatter interpersonlig, psykodynamisk og kognitiv terapi i et feministisk perspektiv.

Det anbefales altså en multidimensjonell tilnærming hvor flere samarbeidende fagpersoner arbeider parallelt og intenst med den samme pasienten. Man kan imidlertid spørre seg hvor ofte det intense samarbeidet som trengs er gjennomførbart i praksis.

Christopher Fairburn, som er en autoritet på området, definerer helhetlig tilnærming på en annen måte: Psykoterapeuten utfører både individualterapi og familiesamtaler og trekker lege og ernæringsfysiolog inn til avgrensede oppgaver ved behov. Det ville vært interessant om forfatterne hadde drøftet sin tilnærming i forhold til andre utbredte tilnærminger.

Siden den er så bredt anlagt, blir boken rimeligvis også overfladisk på en del områder, f.eks. gis det ikke mye informasjon om hva interpersonlig, psykodynamisk og kognitiv terapi vil si i arbeidet med spiseforstyrrelser. Noen poengterte kasuistikker, som det er mye av ellers i boken, kunne ha forbedret disse delene vesentlig.

I det store og hele har forfatterne lyktes med å gi en bred fremstilling av spiseforstyrrelsene og å formidle et pasientrettet perspektiv. Boken anbefales som lærebok, som lesning for fagfolk og allment interesserte og som oppslagsbok.

Asle Hoffart

Modum Bad
og
Universitetet i Oslo

Annerledes om spiseforstyrrelser

Mario Maj, Katharine Halmi, Juan José López-Ibor, Norman Sartorius, red

Eating disorders

WPA series: evidence and experience in psychiatry, Volume 6. 435 s, tab. Chichester: John Wiley & Sons, 2003. Pris GBP 75
ISBN 0-470-84865-0

World Psychiatric Association (WPA) har gitt ut flere bøker i serien *Evidence and experience in psychiatry*, og temaet i denne sjettede utgaven er spiseforstyrrelser.

Som en god lærebok gir også denne en oversikt over viktige temaer som diagnostikk, epidemiologi, etiologi, behandling og komplikasjoner, men den skiller seg fra tradisjonelle lærebøker i oppbygningen. Den er inndelt i seks hovedkapitler, som innledes med en oversiktsartikkel skrevet av en internasjonal kapasitet. I tillegg har hvert hovedkapittel 10–14 kommentarartikler skrevet av ulike fagpersoner. I disse kommenteres deler av innholdet i oversiktsartikkelen, og forfatterne bidrar ut fra egen erfaring og forskning. På denne måten blir det en annerledes lærebok. Den bidrar med fakta, men gir også et godt grunnlag for tanker og refleksjoner rundt problemstillingene i møtet med pasientgruppen.

Kommentarartiklene er korte, poengterte og har spennende overskrifter som frister til nærmere lesing.

Forfatterne skriver i innledningen at de ønsker å gi en balansert oppdatering av kunnskap ved å kombinere vitenskapelig evidens med akkumulert klinisk visdom fra psykiatere fra hele verden. I en tid da det legges vekt på kunnskapsbasert behandling, er det viktig å merke seg Glenn Wallers avslutning i sin kommentar til kapitlet om psykologisk behandling: «Hullene i forskningen demonstrerer at vi ennå er på et stadium der det er farlig å slå seg til ro. En evidensgenererende praksis er minst like viktig som evidensbasert praksis på det nåværende tidspunkt.»

Som kliniker med alvorlige spiseforstyrrelser som spesialområde vil jeg spesielt trekke frem bokens siste kapittel om den økonomiske og sosiale belastning ved spiseforstyrrelser. Dette er en side ved sykdommen som ikke alltid kommer frem i lærebøkene, men den har viktige helsepolitiske konsekvenser. Belastningen på familien er stor. Ikke alle byrder er like synlige – å ha en person med spiseforstyrrelser i familien har kostnader på mange områder.

Dette er en bok som er nyttig for alle som jobber terapeutisk med denne pasientgruppen, men også for dem som skal videreutvikle helsetjenestetilbudet.

Sigrid Bjørnelv

Regionalt fagteam for spiseforstyrrelser
Sykehuset Levanger